

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการผลิตเกลือ
กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ: กรณีศึกษา
อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

ชื่อผู้เขียน นางสาวรัตนพร คำแทน

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ :

รองศาสตราจารย์ประหยัด	ปานดี	ประธานกรรมการ
ศาสตราจารย์ ดร.มนัส	สุวรรณ	กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร.อนุรักษ์	ปัญญาวัฒน์	กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการผลิตเกลือ กับการอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ 1.) เพื่อศึกษากระบวนการผลิตเกลือกับการใช้ทรัพยากร
2.) เพื่อศึกษาแนวโน้มการผลิตเกลือกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ 3.) เพื่อศึกษาแนวทางในการ
จัดการทรัพยากรในการผลิตเกลืออย่างยั่งยืน

ผู้ศึกษาได้ศึกษาจาก เอกสาร การสังเกต การวิจัยแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบเจาะ
ลึก การเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรม พื้นที่ที่ศึกษาได้แก่ บ้านบ่อหลวง ตำบลบ่อเกลือใต้ อำเภอบ่อ
เกลือ จังหวัดน่าน โดยได้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐในอำเภอบ่อเกลือ กลุ่มผู้ผลิตเกลือ 40 ครัว
เรือน ตลอดจนการสนทนากับผู้นำชุมชน ผู้รู้ ผู้อาวุโส จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาจัดเรียงลำดับความ
สำคัญตามประเด็นที่วางไว้ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ชุมชนบ้านบ่อหลวง เป็นชุมชนที่ล้อมรอบด้วยป่า อุทยานแห่งชาติ ตั้งอยู่ในบริเวณที่ราบ
แคบๆระหว่างหุบเขา ที่ราบระหว่างหุบเขามีความกว้าง 6-7 กิโลเมตร ขนานไปกับลำน้ำมาง ที่ดิน
ทำกินมีขีดจำกัด ชุมชนตระหนักดีว่า ป่ามีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนในชุมชน น้ำย่อย
มาจากป่าที่อุดมสมบูรณ์ ป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ย่อมเป็นแหล่งอาหารและสมุนไพรที่ดี

กระบวนการผลิตเกลือกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติมีดังนี้ 1) ชุมชนเห็นว่าในการผลิตเกลือนั้น มีความจำเป็นในการใช้ทรัพยากรป่าไม้ เป็นไม้ฟันในการต้มเกลือ 2) การวางแผนการใช้พื้นที่ โดยการหาแหล่งพื้นที่ใช้เป็นเชื้อเพลิง โดยที่จะหลีกเลี่ยงการใช้ไม้จากป่าอนุรักษ์ ด้วยการหาแหล่งพื้นที่จากการปลูกไม้ตามหัวไร่ปลายนาของตนเอง ไม้ที่ปลูกควรเป็นไม้โตเร็ว ที่สามารถนำมาใช้ได้ทันและพอเพียงกับการผลิตเกลือ 3) ชุมชนมีจิตสำนึกที่ดีในการรู้จักใช้ไม้ ที่จะไม่ไปรบกวนป่าที่ก่อให้เกิดความเสียหายกับทรัพยากรป่าไม้ 4) ชุมชนหาพลังงานชนิดอื่นมาทดแทนทรัพยากรป่าไม้ เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ หรือ แก๊ส 5) มีการเสริมความรู้ให้แก่ชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

แนวโน้มการผลิตเกลือกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในการผลิตเกลือมีแนวโน้มจะมีการผลิตเกลือเพิ่มมากขึ้นและส่งผลให้การใช้ไม้ฟันเพิ่มมากขึ้นตามมาด้วย ควรรักษาระดับการผลิตเกลือให้สมดุลกับทรัพยากรป่าไม้ที่มีอยู่ในชุมชน

แนวทางในการจัดการทรัพยากรในการผลิตเกลืออย่างยั่งยืน มีดังนี้ ควรรักษากฎกติกาในชุมชนในการใช้ทรัพยากรจากป่า ปลูกไม้โตเร็วตามหัวไร่ปลายนาของตนเอง ควรจัดให้มีการเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเอง ควรมีการจัดการตลาดที่ดี การประชาสัมพันธ์และสอบถามถึงความต้องการของผู้บริโภค

Independent Study Title Relationships between Traditional Salt Curing and
Natural Resource Conservation : A case study of
Amphoe Bo-Khleur, Changwat Nan

Author Ms.Rattanaporn Khamthan

M.A. Man and Environment Management

Examining Committee :

Associate Professor Prayad Pandee	Chairman
Professor Dr. Manat Suwan	Member
Associate Professor Dr.Anurak Panyanuwat	Member

ABSTRACT

The objectives of this research, namely, the relationships between the traditional salt production process and natural resource conservation, were to study; (1) the salt production process and resource management; (2) the tendency of salt production and forest resource management; and (3) sustainable trends of natural resources for salt production.

The study was conducted through literature study, observations and interviews. The study area was in Ban Bor Luang, Tambon Bor Khleur Tai, Changwat Nan. The key informants included civil officers and 40 salt producers.

The Village is in a valley surrounded by the national park. Forest has been the major source of food and medicine for salt producer and people. Their traditions and belief system were automatically applied for preserving the forest.

The findings of this research were as follows:

1. The salt production process and natural resource management were

recognized by the community as important matters in the areas. The community planned to use firewood from their rice fields in stead off wood from the forest. Based on their awareness, other kinds of natural energy were considered to replace fire wood in salt production for sustainable natural resource management.

2. The tendency of salt production and forest resource management was found as and increasing matter in the area. That meant that the increase of using firewood an natural resources was unavoidable.

3. The trends of natural resource management were as that the community should enforce the application of regulations in using natural resources, plant more trees in the rice fields, organize learning situations in such matters, and organize better marketing and publication systems.